

Een mogelijk andere kijk op de inrichting van het sociaal domein.

Marktwerving

De privatisering van de publieke sector en de terugtrekkende overheid hebben geleid tot een doorgeschoten marktwerving. Mensen werden klanten, leerlingen werden onderwijsconsumenten, zorgverleners werden zorgleveranciers en zorgvragers werden cliënten. Scholen, instellingen en voorzieningen moesten elkaar gaan beconcurreren. Alles draait tegenwoordig om efficiëntie, rendement, kosten-baten op basis van concurrentie. Systemen zijn belangrijker geworden dan mensen; vandaag is belangrijker dan morgen. De discussies gaan veelal alleen over het terugdringen van de kosten en welk systeem daarvoor nodig is. Eén van de gevolgen van deze ontwikkeling is dat professionele organisaties in onderwijs, zorg en welzijn hun eigen markten moeten blijven beconcurreren om de continuïteit van de organisatie te waarborgen. De gevolgen hiervan zijn dat ieder persoonlijke vraagstuk vraagt om een professionele ondersteuning met als gevolg dat de 'cliënt' onzeker wordt of dat deze het probleem niet zelf meer kan aanpakken. De professional moet het maar oplossen met als gevolg dat de hulpvrager zich gaat opstellen als klant en de verantwoordelijkheid voor de oplossing bij de hulpverlener legt.

Het is om pessimistisch van te worden. Terecht wordt meermaals de vraag gesteld: "In wat voor wereld leven we nu eigenlijk?" Gekeken wordt dan naar de overheid. De overheid moet de vraag beantwoorden, maar worstelt met dezelfde vraagstukken en is voornamelijk bezig om te overleven in een politiek landschap waarin de kiezer steeds meer de extremen opzoekt en grillige keuzes maakt.

Lichtpuntjes

We zien daarnaast steeds meer burgerinitiatieven van diezelfde kiezers die zich als burgers anders zijn gaan gedragen. Burgers kunnen en willen meer dan vroeger. Zij beschikken over de kennis, expertise en technische hulpmiddelen om dingen zelf te doen. Die burgerinitiatieven zie je op allerlei maatschappelijke terreinen ontstaan. Van zorg tot welzijn, van energie tot mobiliteit, van voedsel tot bouw etc. Ook willen en gaan burgers zich steeds meer bemoeien met de inrichting van hun directe leef- en woonomgeving. Zij kiezen voor andere organisatievormen waar kleinschaligheid en solidariteit meer centraal staan. Zij kiezen flexibilisering, eigen baas en meer balans tussen werk en privé. Jonge mensen kiezen nu al meer voor organisaties die bepaald worden door flexibiliteit, vrijheid, cultuur en de missie van de organisatie en in minder mate voor salaris, banen-garantie en de reputatie van de organisatie.

Dit zou moeten leiden tot een samenleving waarin warmte, saamhorigheid, barmhartigheid en vertrouwen centraal staan, in plaats van geld, controle, monitoring, rendement en efficiency, die geworteld zijn in wantrouwen.

Dit vraagt een nieuwe ordening. Een ordening die horizontaal, decentraal en van onderop is georganiseerd. Een meer vloeibare samenleving met nieuwe sociale weefsels. Waarin niet het vaste collectief het uitgangspunt is, maar het individu met persoonlijke arrangementen in wisselende groepen. Het moderne individu bewandelt zijn eigen routes binnen nieuwe collectieve verbanden als gemeenschappen en coöperaties.

Samenredzaamheid is daarbij het uitgangspunt in plaats van zelfredzaamheid.

Het is dus èn persoonlijk èn collectief.

Veranderingen van ordening en het vergroten van de samenredzaamheid zal van onderaf afgedwongen moeten worden, maar in dit proces kan de lokale politiek een belangrijke rol vervullen. Lokale overheden werken nog steeds met beleidsnota's die veelal na langdurig overleg en politieke overeenstemming tot stand zijn gekomen. Zo wordt het hele sociale domein gedomineerd door deze nota's die veelal een cyclus van 4 jaar kennen. Naast beleid is ook een groot deel gericht op het systeem waarbinnen 'aanbieders' en nieuwe initiatieven zich kunnen aanmelden. Deze systemen zijn gericht

op oude waarden als (kosten)beheersing, monitoring e.d. Het vasthouden aan deze principes zal het veranderingsproces onnodig ophouden en het vertrouwen in de politiek verder afbouwen.

Burgerinitiatieven

De politieke antenne zal gericht moeten worden op het faciliteren van nieuwe initiatieven. Burgerinitiatieven die geholpen en ondersteund worden door innovaties (zoals sociale media) kunnen zodoende een nieuwe macht ontwikkelen. Zij zijn niet of anders georganiseerd, maar kenmerken zich als schijnbaar ongeorganiseerd en ongrijpbaar voor de bestaande orde. Deze burgerinitiatieven zijn veelal ingegeven door een combinatie van factoren, zoals frustratie, inspiratie, onmacht en positieve veranderdrang, maar kennen ook nieuwe vormen van solidariteit. Veel mensen zijn teleurgesteld in de bureaucratische overheid en willen laten zien hoe het wel kan. De lokale overheid kan het vertrouwen herstellen door nieuwe burgerinitiatieven te ondersteunen en te faciliteren. Dit kan door tal van belemmeringen weg te nemen en vooral door te faciliteren en zich op een andere wijze te verhouden tot de ordening, van top-down naar ondersteunend en faciliterend.

SAR

Wij als leden van de Sociale Adviesraad Waalwijk worden geacht het College te voorzien van adviezen binnen het sociaal domein. Wij doen dit door plannen van de gemeente te voorzien van commentaar en/of advies in een zo vroeg mogelijk stadium. Echter het gaat dan veelal om nota's die een verfijning van het systeem voorstaan, ingegeven om de kosten te drukken en de (procedurele) ervaringen uit het verleden te verbeteren.

De Sar wil de discussie starten om hierin niet mee te gaan en niet dezelfde 'fout' te maken om de bestaande ordening nog verder te stroomlijnen, alsof dit het antwoord is op maatschappelijke vraagstukken. Wij zouden juist willen pleiten om proactief te bekijken waar de mogelijkheden liggen om bewegingen van onderaf, gebaseerd op de eerder benoemde uitgangspunten en die een andere ordening hebben, te ondersteunen en waar mogelijk het advies te geven deze te faciliteren. Dit gericht op het feit dat mensen weer de mogelijkheid hebben en krijgen de eigen verantwoordelijk te nemen in plaats van deze over te laten aan professionals, overheden en dergelijke.

Een fundamenteel andere vorm van denken is niet zomaar even ingevoerd en moet nog verder worden geconcretiseerd maar we willen hiermee kansen geven aan het eigen initiatief gebaseerd op nieuwe vormen van solidariteit, samenredzaamheid met vertrouwen als centraal uitgangspunt in plaats van wantrouwen.

Wij willen dan ook het College gaan adviseren burgerinitiatieven - ook al zijn deze niet formeel georganiseerd, maar wel gebaseerd op solidariteit en samenredzaamheid - te ondersteunen en te faciliteren.

Wij willen het College gaan adviseren bij het aangaan van nieuwe overeenkomsten om de nieuwe coöperatieve zorg- en welzijnsorganisaties die de menszorg centraal stellen een kans te geven op de zorg- en welzijnsmarkt. Deze partijen gaan ervan uit dat de mens zelf de eigenaar is van de vraag en ondersteunen de vrager het eigenaarschap in te vullen. Grote groepen mensen hebben deze ondersteuning nodig niet ten faveure van de ondersteunende organisatie, maar ten faveure van het individu. Dit denken vraagt andere hulp- en zorgverleners die dichtbij de mensen opereren en outreachend zijn. Hulp- en zorgverleners die werken op basis van zelfsturing en/of zelforganisatie. Zij die niet meteen in oplossingen denken maar vragend op zoek gaan.

Ook willen wij als Sar meedenken hoe we, indien we deze mening onderschrijven, bestaande organisatieverbanden van belangengroepen kunnen uitdagen vernieuwingen van denken door te voeren. Voor ieder probleem is er wel een belangengroepering, die opkomt voor de achterban, zonder die legitimiteit van de achterban te onderzoeken. Zowel in de professionele als bij de vrijwilligersorganisaties zijn de belangengroepen

veelal top-down georganiseerd, claimen zij de kennis en gedragen zij zich als zodanig. Het is juist de uitdaging om het categoriaal denken en handelen om te zetten in integraal denken en samen zoeken naar menselijke oplossingen in plaats van het aangaan van een systeemdiscussie. Integraal denken is kennis delen, nieuwsgierig zijn naar de kennis van anderen, vertrouwen hebben in anderen en zoeken naar oplossingen ook met mensen met een anderen achtergrond en die uit een andere cultuur komen.

Tot slot

Het is een weg welke wij als Sar willen inslaan voor de komende jaren. Wij willen onze beleidsadviezen aan het College dan ook langs deze uitgangspunten gaan leggen.

Wij zijn uiteraard benieuwd of u deze richting kunt onderschrijven.

SAR Waalwijk, juni 2020